

Powtórka z historii cz. 10: średniowiecze w Polsce

- [Wprowadzenie](#)
- [Jak czytać polecenia?](#)
- [Audiobook](#)
- [Sprawdź się](#)
- [Dla nauczyciela](#)

Bibliografia:

- Źródło: *Zagadka imienia Mieszka*, [w:] J. Strzelczyk, *Bolesław Chrobry*, Warszawa 2014, s. 16–17.
- Źródło: *Geneza Dagome iudex*, [w:] A. Nowak, *Dzieje Polski. Tom I do 1202. Skąd nasz ród*, Kraków 2014, s. 97–98.
- Źródło: *Anonim o ślepcie Mieszka I*, [w:] Anonim zw. „Gallem”, *Kronika polska*, Wrocław 1996, s. 17–18.
- Źródło: *Kultura unietycka na ziemiach dzisiejszej Polski*, [w:] A. Nowak, *Dzieje Polski. Tom I do 1202. Skąd nasz ród*, Kraków 2014, s. 23.

- Źródło: *Bezprym w świetle badań współczesnego historyka*, [w:] B. Śliwiński, *Bezprym. Pierworodny syn pierwszego króla Polski*, Kraków 2014, s. 257.
- Źródło: *Kościół w okresie rozbitcia dzielnicowego*, [w:] P. Jasienica, *Polska Piastów*, Warszawa 1979, s. 233.
- Źródło: T. Wojciechowski, *Szkice historyczne jedenastego wieku. Dalsze losy zatraczonej korony*, „Kwartalnik historyczny”, nr 1917, s. 351.
- Źródło: *Thietmar o pielgrzymce cesarza niemieckiego do grobu św. Wojciecha*, [w:] P. Jasienica, *Trzej kronikarze*, Warszawa 1992, s. 61–62.
- Źródło: Anonim zw. „Gallem” o walorach obszarów słowiańskich, [w:] H. Manikowska, J. Tazbirowa, *Historia 1. Średniowiecze*, Warszawa 2000, s. 46.
- Źródło: *Ibrahim ibn Jakub o Słowianach Zachodnich*, [w:] G. Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów*, Warszawa 1954, s. 184–185.

Powtórka z historii cz. 10: średniowiecze w Polsce

Koronacja cesarska Karola Wielkiego.

Źródło: Friedrich Kaulbach (1822–1903), Wikimedia Commons, domena publiczna.

Materiał jest częścią serii „**Powtórka z historii**”.

Pozwoli ci sprawdzić swoją wiedzę i powtórzyć wiadomości z jednego z działów historii. Będziesz pracować z tekstami źródłowymi i multimediami oraz wykonywać zestaw ćwiczeń interaktywnych. Aby ułatwić ci przypomnienie wiadomości w konkretnym kontekście historycznym, materiał koncentruje się na wybranej epoce - w tym przypadku jest to średniowiecze w Polsce.

W pierwszej części materiału przypominamy, jak interpretować polecenia pojawiające się przy ćwiczeniach, i podpowiadamy, na co warto zwrócić uwagę. W drugiej będziesz pracować z materiałami źródłowymi oraz multimediami, aby w ostatniej sprawdzić swoją wiedzę, rozwiązując zestaw ćwiczeń związanych z danym okresem historii.

Twoje cele

- Przeanalizujesz typy poleceń do ćwiczeń, które mogą pojawić się na sprawdzianie wiedzy z historii dotyczącym średniowiecza w Polsce.
- Przeanalizujesz wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście średniowiecza w Polsce, wskazując zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego.

- Ocenisz swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń przygotowanych w tym repetytium.
- Opiszysz rodzaje źródeł i ocenisz ich przydatność do wyjaśnienia problemu historycznego.
- Określisz zakres wiedzy na temat średniowiecza w Polsce, który powinieneś powtórzyć i uzupełnić.

Jak czytać polecenia?

Ćwiczenia

W powtórkowych lekcjach skupimy się na części poświęconej pytaniom. Odnoszą się one do wielu różnych materiałów źródłowych (nie tylko tekstów oraz ilustracji, ale również map, tabel czy wykresów itp.), na których bazują m.in. ćwiczenia. Przed wszystkim musisz dokładnie zapoznać się z materiałami źródłowymi, ale także zwrócić uwagę na polecenia. Poniżej przybliżamy, czego możesz się spodziewać po poszczególnych poleceniach i zastosowanych czasownikach:

Pamiętaj, że odpowiedź musi odnosić się do źródła - błędem jest bazowanie wyłącznie na swojej wiedzy i zignorowanie podanego źródła. Chodzi bowiem o to, aby umiejętnie połączyć analizę materiału źródłowego z własną wiedzą. Nie bój się korzystać z posiadanych informacji i zawsze odwołuj się do podanych źródeł.

Słownik

kurhan

wysoka mogiła, nasyp zakrywający groby; także: kopiec usypany na pamiątkę wydarzenia lub osoby

lenno

(łac. *feudum*) w ustroju feudalnym ziemia lub inne dobro, które było przekazywane przez seniora wasalowi

princeps

w Polsce w okresie rozbitcia dzielnicowego: książę mający zwierzchnią władzę nad wszystkimi dzielnicami

senior

(łac. *senex* - starszy) feudal sprawujący władzę nad podległymi sobie wasalami i przekazujący im ziemię lub inne dobro

wasal

(łac. *vassus*) w ustroju feudalnym osoba wolna - dostojnik świecki, duchowny lub rycerz) oddająca się pod opiekę seniorowi i otrzymująca od niego w zamian za służbę i wierność ziemię lub jakieś inne dobra

Audiobook

Polecenie 1

Zapoznaj się z poniższymi materiałami źródłowymi, a następnie wykonaj polecenia do każdego z nich.

Kurhan w Łękach Małych, jedna z tzw. „wielkopolskich piramid”

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P11ev2B88>

Kultura unietycka na ziemiach dzisiejszej Polski

Grupę kurhanów zlokalizowanych obok Łęk Małych, przy drodze Kościan – Grodzisk badał między 1933 a 1955 rokiem wybitny poznański archeolog Józef Kostrzewski, ustalając, że zawierają one pochówki starożytnej arystokracji. Bogactwo wyposażenia świadczyło, że „Wielkopolanie” dwa i pół tysiąca lat starsi od Mieszka I nie żyli bynajmniej w stanie jakiejś równości plemiennej. Zmarli z naszych piramid chowani byli wraz z końmi, bronią i ozdobami ze złota, brązu i bursztynu, wśród których uwagę przykuwają tzw. berła sztyletowe.

Źródło: *Kultura unietycka na ziemiach dzisiejszej Polski*, [w:] A. Nowak, *Dzieje Polski. Tom I do 1202. Skąd nasz ród*, Kraków 2014, s. 23.

Polecenie 2

Wyjaśnij, w jakim celu arystokracja kultury unietyckiej była chowana w okazałych kurhanach, z całym rynsztunkiem bojowym i innymi atrybutami zajmowanej pozycji społecznej.

Twoja odpowiedź:

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P11ev2B88>

Gal Anonim o ślepotcie Mieszka I

Ten zaś Siemomysł spłodził wielkiego i sławnego Mieszka, który jako pierwszy nosił to imię, a przez siedem lat od urodzenia był ślepy. Gdy zaś dobiegła siódma rocznica jego urodzin, ojciec, zwoławszy wedle zwyczaju zebranie komesów i innych swoich książąt, urządził obfitą i uroczystą ucztę; a tylko wśród biesiady skrycie z głębi duszy wzdychał nad ślepotą chłopca, nie tracąc z pamięci boleści i wstydu. A kiedy inni radowali się i wedle zwyczaju klaskali w dłonie, radość dosięgła szczytu na wiadomość, że ślepy chłopiec odzyskał wzrok. (...) Wówczas książę Siemomysł pilnie wypytywał starszych i roztropniejszych z obecnych, czy ślepotą i przewidzenie chłopca nie oznacza jakiegoś cudownego znaku. Oni zaś tłumaczyli, że ślepotą oznaczała, iż Polska przedtem była tak jakby ślepa, lecz odtąd – przepowiadali – ma być przez Mieszka oświeconą i wywyższoną ponad sąsiednie narody.

Źródło: *Anonim o ślepotcie Mieszka I*, [w:] *Anonim zw. „Gallem”, Kronika polska*, Wrocław 1996, s. 17–18.

Polecenie 3

Wyjaśnij, w jakich celach politycznych wykreowano legendę o dziecięcej ślepotcie Mieszka i odzyskaniu przezeń wzroku.

Twoja odpowiedź:

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P11ev2B88>

Być może to Unger (...) pomógł, już na zjeździe w Kwedlinburgu w kwietniu 991 r. zrehabilitować niezwykle tajemniczy i budzący do dziś namiętne spory historyków dokument, zwany *Dagome iudex*. Znamy go z kopii wypisu sporządzonego ponad osiemdziesiąt lat później przez kardynała Deusdedita, który starał się na użytek papieża Grzegorza VII (1073-1085) skatalogować wszystkie posiadłości następców św. Piotra.

Źródło: Geneza *Dagome iudex*, [w:] A. Nowak, *Dzieje Polski*. Tom I do 1202. Skąd nasz ród, Kraków 2014, s. 97-98.

Audiobook można wysłuchać pod adresem: <https://zpe.gov.pl/b/P11ev2B88>

Zagadka imienia Mieszka

Forma imienia Mieszka I, *Dagome* lub *Dagone*, nie jest tu najważniejsza. Może chodzi o drugie, chrześcijańskie imię (jak np. Dagobert) władcy polskiego czy – jak uważali niegdyś uczeni o władnięci tzw. normańską teorią powstania państwa polskiego – to pamiątka nordyjskiego imienia „wikinga” Mieszka (np. Dagon), a może – jak sądził jeden z polskich uczonych – wręcz przeciwnie: *Dagome* to zniekształcona pod piórem nieznanego języka polskiego kopisty właściwa, rodzima forma imienia Mieszka I – Dzigoma. „Mieszko” to w tej karkołomnej koncepcji przeróbka chrześcijańskiego imienia Michał – chrzestnego imienia polańskiego władcy. Kto wie, czy nie doszło do nieporozumienia, czy forma *Dagome* nie jest powstała ze zbitki słów *EGO MESCO DUX* (ja, książę Mieszko) → *DAGOME IUDEX*. Nie rozwiążemy tego problemu.

Źródło: Zagadka imienia Mieszka, [w:] J. Strzelczyk, *Bolesław Chrobry*, Warszawa 2014, s. 16-17.

Polecenie 4

Wyjaśnij, na jaki możliwy problem, wynikający z zachowania dokumentu *Dagome iudex* jedynie w późnym odpisie, zwraca uwagę autor drugiego tekstu.

Twoja odpowiedź:

Sprawdź się

Pokaż ćwiczenia:

Ćwiczenie 1

Wskaż władcę, na dworze którego Anonim zw. „Gallem” spisywał swoją „Kronikę”.

Kazimierz Odnowiciel

Kazimierz Sprawiedliwy

Bolesław Chrobry

Bolesław Krzywousty

Rozstrzygnij, czy oba źródła odnoszą się do tego samego wydarzenia. Odpowiedź uzasadnij.

Źródło A

“ *Thietmar o pielgrzymce cesarza niemieckiego do grobu św. Wojciecha* ”

Następnie cesarz dowiedziawszy się o cudach, które Bóg zdziałał przez upodobanego sobie męczennika Wojciecha, wyruszył tam pospiesznie gwoli modlitwy. (...) Trudno uwierzyć i opowiedzieć, z jaką wspaniałością przyjmował wówczas Bolesław cesarza i jak prowadził go przez swój kraj (...) Następnie utworzył zaraz arcybiskupstwo, zgodnie z prawem, jak Średniowiecze przypuszczam, lecz bez zgody wymienionego tylko co biskupa, którego diecezja obejmowała cały ten kraj. Arcybiskupstwo to powierzył bratu wspomnianego męczennika Radzimowi i podporządkował mu z wyjątkiem biskupa poznańskiego Ungera następujących biskupów: kołobrzeskiego Reinberna, krakowskiego Poppona i wrocławskiego Jana (...).

Źródło: *Thietmar o pielgrzymce cesarza niemieckiego do grobu św. Wojciecha*, [w:] P. Jasienica, *Trzej kronikarze*, Warszawa 1992, s. 61–62.

Źródło B

Koronacja pierwszego króla

Źródło: Jan Matejko, *Koronacja pierwszego króla*, Wikimedia Commons, domena publiczna.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Wyjaśnij, jakie konsekwencje polityczne miało dla państwa polskiego ustanowienie arcybiskupstwa w Gnieźnie.

Twoja odpowiedź

Wyjaśnij, jaką hipotezę, sprzeczną z poglądami dawniejszej historiografii, stawia autor.

“ *Bezprym w świetle badań współczesnego historyka* ”

Wprawdzie polskie kroniki nie znały osoby Bezpryma, jednak opowieści o polskim księciu wykastrowanym z rozkazu władcy czeskiego żywe były jeszcze w początku XII w. i dotarły do Galla Anonima. Ten zaś, sam z siebie lub pod wpływem informatorów, przypisał owo nieszczęście młodszemu bratu Bezpryma, Mieszkowi II, jedynemu zresztą z synów Bolesława Chrobrego, o którym wspominał. Bolesław Chrobry zastąpił okaleczonego Bezpryma w planach na przyszłość młodszym synem Mieszkiem II. Majątkiem (nie dzielnicą, ale koniecznym uposażeniem) wydzielonym Bezprymowi był zapewne Kałdus i ziemia chełmińska.

Źródło: *Bezprym w świetle badań współczesnego historyka*, [w:] B. Śliwiński, *Bezprym. Pierworodny syn pierwszego króla Polski*, Kraków 2014, s. 257.

Twoja odpowiedź:

Wyjaśnij, do jakich decyzji skłoniły Chrobrego wydarzenia, opisane w źródle.

Twoja odpowiedź:

Ćwiczenie 4

Przyporządkuj opisom w tabeli nazwy odpowiednich danin bądź postug prawa książęcego w monarchii wczesnopiastowskiej.

narzaz

obowiązek dostarczania drużynie księcia wozów wraz z zaprzęgiem

stan

obowiązek kwaterunku i utrzymania drużyny rycerskiej księcia na trasie jego przejazdu

powóz

obowiązek rotacyjnej warty przy grodach, mostach i przejściach rzecznych

stróża

danina płacona w sztukach bydła za prawo wypasu na gruntach książęcych

Rozstrzygnij prawdziwość poniższych stwierdzeń na podstawie lektury tekstów.

“ *Ibrahim ibn Jakub o Słowianach Zachodnich* ”

Zamieszkują oni krainy najbogatsze w obszary zdatne do zamieszkania i najzasobniejsze w środki żywności. Oddają się ze szczególną gorliwością rolnictwu i poszukiwaniu środków do życia, w czym przewyższają wszystkie ludy Północy. Handel ich dociera lądem i morzem do Rusów i do Konstantynopola.

Źródło: *Ibrahim ibn Jakub o Słowianach Zachodnich*, [w:] G. Labuda, *Słowiańszczyzna pierwotna. Wybór tekstów*, Warszawa 1954, s. 184–185.

“ *Anonim zw. „Gallem” o walorach obszarów słowiańskich* ”

Ziemia słowiańska tedy, która na północy dzieli się czy też składa z takich osobnych krain, ciągnie się od Sarmatów, którzy zwą się też Getami, aż do Danii i Saksonii; od Turcji zaś poprzez Węgry – zajęte niegdyś przez Hunów, zwanych też Węgrami – a w dalszym ciągu przez Karyntię sięga do Bawarii; na południu wreszcie, wzdłuż Morza Śródziemnego, poczynając od Epiru przez Dalmację, Chorwację i Istrię dobiega do wybrzeża Morza Adriatyckiego, gdzie leży Wenecja i Akwileja, graniczy z Italią. Kraj to wprawdzie bardzo lesisty, ale niemało przecież obfituje w złoto i srebro, chleb i mięso, w ryby i miód, a pod tym zwłaszcza względem zasługuje na wywyższenie nad inne, że choć otoczony przez tyle wyżej wspomnianych ludów chrześcijańskich i pogańskich i wielokrotnie napadany przez wszystkie naraz i każdy z osobna, nigdy przecież nie został przez nikogo ujarzmiony w zupełności; kraj, gdzie powietrze zdrowe, rola żyzna, las miodopłynny, wody rybne, rycerze wojowniczy, wieśniacy pracowici, konie wytrzymałe, woły chętne do orki (...).

Źródło: Anonim zw. „Gallem” o walorach obszarów słowiańskich, [w:] H. Manikowska, J. Tazbirowa, *Historia 1. Średniowiecze*, Warszawa 2000, s. 46.

Na podstawie powyższych źródeł wskaż prawdziwe stwierdzenia.

Kronikarze wskazują, że gospodarka Słowian wyszła poza formy zbieracko-łowieckie.

Obaj kronikarze pozytywnie wartościują walory naturalne słowiańskich ziem.

Według autorów, ziemie Słowian charakteryzowała izolacja gospodarcza względem obszarów wysoko rozwiniętych.

Rozstrzygnij, czy mapa potwierdza proponowany przez T. Wojciechowskiego kształt dzielnicy senioralnej. Odpowiedź uzasadnij.

((T. Wojciechowski

Szkice historyczne jedenastego wieku. Dalsze losy zatraconej korony

W pośrodku zaś między dzielnicami zostawała piąta część kraju, najobszerniejsza, która obejmowała grody główne: Kraków z Wiślicą, Gniezno z Kaliszem i Kruszwicę z Łęczycą i Sieradzem, a miała odrębne znaczenie i przeznaczenie. Bo gdy dzielnice miały być odtąd dziedziczną ojcowizną czterech synów i dalszego ich potomstwa, to owa piąta część była wyjęta spod dziedziczenia, a natomiast ustanowił tu Bolesław księstwo centralne, na które mieli po kolei wstępować synowie, wnuki, prawnuki itd. wedle starszeństwa wieku w całym rodzie książęcym, to znaczy wedle senioratu, kto zaś był seniorem, temu przypadała też władza naczelna, czyli monarchia nad całą Polską. Położenie geograficzne księstwa centralnego było takie, że z którejkolwiek dzielnicy przypadałaby senior, to zawsze miałby swoją dzielnicę i księstwo centralne w bezpośrednim związku terytorialnym, co zapewniało przewagę nad juniorami.

Źródło: T. Wojciechowski, *Szkice historyczne jedenastego wieku. Dalsze losy zatraconej korony*, „Kwartalnik historyczny”, nr 1917, s. 351.

Możliwy podział władzy na mocy ustawy sukcesyjnej Bolesława Krzywoustego

Źródło: Mix321, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Wyjaśnij, w jaki sposób Bolesław Krzywousty starał się wzmocnić pozycję seniora princepsa wobec młodszych braci.

Twoja odpowiedź:

Ćwiczenie 7

Rozstrzygnij, czy Szczecin był lokowany na prawie magdeburskim. Odpowiedź uzasadnij.

Wczesnonowożytny Szczecin

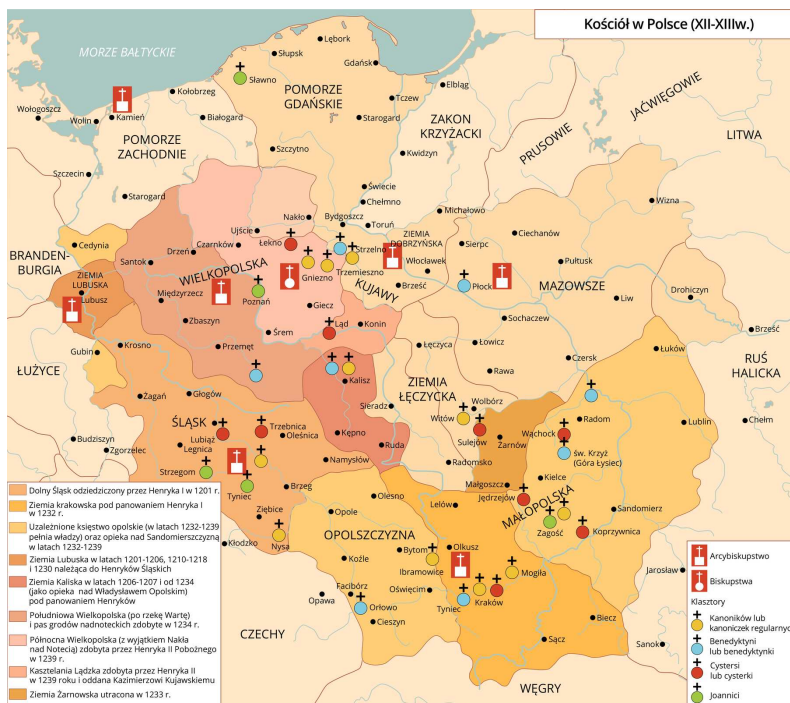
Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Rozstrzygnięcie:

Uzasadnienie:

Wyjaśnij, jakie czynniki pozwoliły odegrać Kościołowi decydującą rolę w przezwycięzeniu rozbicia dzielnicowego.

Rozwój organizacji kościelnej w Polsce w XII-XIII w

Źródło: Contentplus.sp. z o.o. na podstawie Dietrich der Loewe, Wikimedia Commons, licencja: CC BY-SA 3.0.

“ Kościół w okresie rozbicia dzielnicowego

Trzeba przede wszystkim przypomnieć, że w okresie dzielnicowym polska prowincja kościelna nie uległa rozbiciu i reprezentowała jedność kraju. Poczynając od Kazimierza Sprawiedliwego duchowieństwo wymuszało na książętach liczne immunitety, stało się prawdziwą potęgą, doczekało się poddania Polski pod protekcję Rzymu. W istniejącym stanie rzeczy nie miało już właściwie nic do zyskania, wiele zaś do stracenia.

Źródło: *Kościół w okresie rozbicia dzielnicowego*, [w:] P. Jasienica, *Polska Piastów*, Warszawa 1979, s. 233.

Tvoja odpowiedź:

Dla nauczyciela

Autor: Stanisław Mrozowicz

Przedmiot: historia

Temat: Powtórka z historii cz. 10: średniowiecze w Polsce

Grupa docelowa: III etap edukacyjny, liceum, technikum

Podstawa programowa:

Zakres podstawowy

Cele kształcenia – wymagania ogólne

I. Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;

3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy;

Kształtowane kompetencje kluczowe:

- kompetencje w zakresie rozumienia i tworzenia informacji;
- kompetencje cyfrowe;
- kompetencje osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się;
- kompetencje obywatelskie.

Cele operacyjne:

Uczeń:

- analizuje typy poleceń do ćwiczeń, które mogą pojawić się na sprawdzianach z historii.
- ocenia swoją wiedzę, wykonując zestaw ćwiczeń przygotowanych w repetytorium.

Strategie nauczania:

- konstruktywizm,
- lekcja odwrócona.

Metody i techniki nauczania:

- pogadanka;
- praca ze źródłami oraz audiobookiem;

Formy zajęć:

- praca w parach;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego.

Środki dydaktyczne:

- komputery z głośnikami, słuchawkami i dostępem do internetu;
- zasoby multimedialne zawarte w e-materiale;
- tablica interaktywna/tablica, pisak/kreda;
- telefony z dostępem do internetu.

Przebieg zajęć:

Przed zajęciami:

Uczniowie zapoznają się z tekstem e-materiału oraz wskazówkami, jaki interpretować polecenia występujące w zadaniach maturalnych.

Faza wstępna

1. Nauczyciel podaje temat i cel lekcji: dowiesz się jakie obszary musisz jeszcze utrwalić lub jakie umiejętności udoskonalić. Skupimy się na ćwiczeniach maturalnych dotyczących średniowiecza w Polsce. Przećwiczycie pracę z materiałami źródłowymi i różnymi typami poleceń.

Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prosi, aby uczniowie wysłuchali audiobooka, a następnie w parach zapoznali się z poleceniami.
2. Prowadzący odtwarza audiobook będący zbiorem tekstów źródłowych. Ustala czas na wykonanie w parach poleceń do audiobooka. Uczniowie w parach pracują nad poleceniami.
3. Następnie nauczyciel prosi 2-3 wybranych uczniów o przedstawienie swoich propozycji odpowiedzi. Reszta uczniów może dopowiadać brakujące ich zdaniem informacje. Jedna osoba notuje propozycje na tablicy. Nauczyciel w razie potrzeby koryguje odpowiedzi, udziela uczniom informacji zwrotnej.
4. Nauczyciel dzieli uczniów na grupy. Każda z grup wykonuje po dwa wskazane przez prowadzącego ćwiczenia z e-materiału. Wspólnie weryfikują odpowiedzi, nauczyciel udziela uczniom zwrotnej informacji.

Faza podsumowująca

1. Nauczyciel pyta uczniów, które zagadnienia albo polecenia były dla nich trudne. Prosi wybranego ucznia albo uczennicę (może być także ochotnik) o podsumowanie lekcji.
2. Na zakończenie nauczyciel dokonuje oceny pracy uczniowskich grup.

Praca domowa

1. Uczniowie wykonują w domu ćwiczenia niezrealizowane na lekcji. Jeżeli, np. podczas lekcji wykonali ćwiczenia 1 i 2, to w domu powinni wykonać ćwiczenia od 3 do 8.
2. Nauczyciel może rozdać przykładowe ćwiczenia maturalne (z wcześniejszych egzaminów) i poprosić o wykonanie ich w domu.

Materiały pomocnicze:

Arkusze maturalne CKE z matury z historii z poprzednich lat.

Wybór tekstów źródłowych do wskazanej epoki.

Wskazówki metodyczne opisujące różne zastosowania multimedium:

Uczniowie mogą odsłuchać audiobook przed lekcją, aby przygotować się do pracy ze źródłami w czasie fazy realizacyjnej lekcji.

